

УДК: 336.77:336.71]:[336.02:338.012]

Гаркавенко В.І.

*науковий співробітник відділу фінансів реального сектора
ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України"*

**Банківський кредит у фінансовому забезпеченні структурної модернізації
реального сектора економіки**

Суттєві економічні досягнення багатьох країн світу пов'язані із впровадженням механізму підтримки інвестиційно-інноваційного розвитку економіки шляхом створення банків розвитку. Практично у всіх країнах була підтверджена доцільність та ефективність створення такого важливого інституту кредитної системи.

Банки розвитку, як спеціалізовані фінансово-кредитні установи, сприяли вирішенню таких проблем: післявоєнне відновлення економіки; підтримка економіки у періоди фінансово-економічної кризи; реалізація економічних національних пріоритетів або розвитку стратегічних галузей; стимулювання розвитку бізнесу депресивних регіонів; підтримка інноваційної діяльності; участь у фінансуванні міжнародних проектів в частині вирішення кліматичних програм, енергетики тощо.

Досвід розвинених країн щодо використання кредитного механізму в економічному зростанні країни підтвердив, що банківська система може відіграти ключову роль в інвестиційному забезпеченні процесів модернізації, оновлення та розширення виробництва, економічному зростанні лише за умов, коли невід'ємною частиною економічної стратегії держави є чітко визначені довготермінові національні пріоритети економічного розвитку та система фінансування інноваційно - інвестиційної стратегії, яка дозволяє спрямовувати кошти кредитно-фінансових установ в пріоритетні виробництва і галузі економіки.

У фінансуванні інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України банківський кредит не відіграє відчутної ролі з перших років незалежності

України і до цього часу, про що свідчить його частка в джерелах фінансування капітальних інвестицій⁸ та витрат на інновації⁹.

Фактором, що стримує попит прибуткових підприємств на банківські кредити, є процентні ставки, які значно перевищують рівень рентабельності операційної діяльності підприємств. Значна частина підприємств, у зв'язку із збитковістю, не має взагалі можливостей залучення кредитів банків.

Надзвичайно низька ефективність використання потенціалу банківської системи для фінансування реального сектора економіки і стимулювання структурних зрушень (впродовж останніх 10-ти років частка кредитів, спрямованих на фінансування капітальних інвестицій, коливалася в межах 2,1-8,67% від загального обсягу банківського кредитування, а на фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств - 0,01-0,68%) має системний характер і є наслідком державної політики, що проводилася в Україні під час становлення і розвитку фінансової системи.

Відсутність власної концепції розвитку кредитної системи, зорієнтованої на економічне зростання країни, у поєднанні з відсутністю стратегічних цілей і чітких пріоритетів грошово-кредитної, валютно-курсової, боргової, податкової, промислової, інвестиційної та інших складових економічної політики та їх взаємоузгодженості, призвела до створення спекулятивної моделі фінансової системи України.

Сучасний стан банківського кредитування в Україні повністю унеможлиблює перспективи структурної перебудови економіки України та забезпечення економічного зростання, оскільки кредитний механізм не зорієнтований на фінансове забезпечення інвестиційної активності підприємств

⁸ Частка кредитів банків в джерелах фінансування капітальних інвестицій за 1999-2015 рр. коливалася в межах від 0,8% до 17% (максимальне значення у 2012 р.).

⁹ Частка кредитів банків в джерелах фінансування інноваційних витрат коливалася за період 2005–2015 рр. з 0,8% до 38,3%. Починаючи з 2011 р. ця частка зменшилася з 38,3% до 0,8% у 2015р. У 2015 р. лише 11 підприємств скористалося кредитами для фінансування інноваційної діяльності.

та модернізації реального сектора економіки.

Не слід очікувати змін на краще в банківській системі за умов незмінності цілей, задекларованих у Основних засадах грошово-кредитної політики та Меморандумі з МВФ, та підходів щодо їх досягнення. Передусім, це стосується: режиму валютного курсу та подальшої лібералізації валютних операцій; інфляційного таргетування; політики «дорогих» грошей.

Механізм кредитування буде ефективним лише тоді, коли він відповідатиме довгостроковим цілям розвитку країни, і коли стратегія розвитку банківської системи буде невід'ємною складовою державної стратегії економічного розвитку та макроекономічної політики, а всі державні інститути - використовувати комплексні механізми регулювання, забезпечуючи єдність дій у досягненні спільної мети - зростання економіки.

Саме тому Україні необхідно терміново забезпечити розробку Економічної стратегії і Стратегії розвитку банківської системи, в яких представити системне стратегічне бачення і цілісний комплекс дій, спрямованих на вихід з кризи та прискорення економічного зростання.

Стратегічною метою розвитку банківської системи має стати суттєва зміна перерозподілу фінансових ресурсів на користь виробничої сфери з пріоритетним спрямуванням їх на реалізацію проектів, здатних забезпечувати сталий економічний розвиток, та перехід від існуючої спекулятивної моделі до інвестиційної.

Досягнення цієї мети перебуває у площині загальноекономічних процесів у країні, і передбачає вирішення наступних завдань: 1) вирішення традиційної для України суперечності між завданнями фінансової стабілізації і стимулюванням економічного зростання; 2) стабілізація ситуації на фінансовому ринку України; 3) визначення механізмів та інструментів, які забезпечують пріоритетність спрямування банківських кредитів, зовнішніх запозичень та іноземних інвестицій на стимулювання прискореного розвитку економіки через високотехнологічні виробництва, експорт, імпортозаміщення, малий та середній бізнес; 4) розвиток захисних механізмів, що забезпечують

незалежність фінансового сектора від можливостей впливу на нього нерезидентів, і підвищення рівня контролю за валютними і фінансовими потоками, що опосередковують зовнішньоекономічну діяльність.

УДК 336

Гернего Ю. О.

к. е. н., доцент

кафедри інвестиційної діяльності

ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

**Бізнес-складова державно-приватного партнерства у сфері
фінансування людського розвитку в Україні**

В умовах сьогодення, визначальною особливістю міжнародної економіки є її складність та диференційованість. Тому, на національному рівні «традиційна концепція», коли держава відіграє визначальну та виключну роль у регулюванні процесів соціально-економічного розвитку, здебільшого не діє. Крім того, економічні проблеми, екологічні та техногенні катастрофи змушують підприємців задуматися щодо можливості формування резерву для подальшої еволюції та якісного удосконалення суспільства. З огляду на прикладну цінність наведених питань, в контексті інтеграції економічної науки та сучасного суспільства, з'являються дослідження, пов'язані із обґрунтуванням потенціалу людського розвитку, вивченням людського капіталу. Зокрема, нагальним постає завдання перегляду можливих джерел залучення фінансових ресурсів для досягнення цілей людського розвитку.

Так, з-поміж зарубіжних авторів на проблеми залучення інвестицій для примноження людського капіталу звернули увагу Г.Беккер, Л.Едвісон, Д.Белл, М. Мелоун та інші. Окремі питання людського розвитку в Україні вивчали Д. Богиня, М. Долішній, А. Чухно, О. Грішнова, Д. Лук'яненко та інші. Проте, незважаючи на результативність наведених вище досліджень, все ще існує низка питань стосовно пріоритетів фінансування людського розвитку. Зокрема,